

5. Курьянович А. В. Декларация о государственном суверенитете Беларуси: основные положения / А. В. Курьянович // Правовые проблемы укрепления российской государственности: Сб. статей. — Ч. 53. — Томск : Изд-во Том. ун-та, 2012. — Ч. 53. — С. 47–49.

6. Курьянович А. В. Конституционный кризис в Республике Беларусь 1996 г.: причины, эскалация, преодоление / А. В. Курьянович // Вестник Удмуртского государственного университета. — 2013. — Сер. 5. — Вып. 3. — С. 63–72.

7. Курьянович А. В. Особенности депутатской деятельности А. Г. Лукашенко в Верховном Совете Беларуси XII созыва (1990–1994) / А. В. Курьянович // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. — Запоріжжя : ЗНУ, 2012. — Вип. XXXIII. — С. 236–240.

8. Курьянович А. В. Попытка референдума в Республике Беларусь в 1992 г. / А. В. Курьянович // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Десяті осінні юридичні читання», м. Хмельницький, 18–19 листопада 2011 р. — Ч. 2. — Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2011. — С. 146–148.

9. Протокол № 70, протоколы регистрации и голосования, стенограмма, бюллетень № 70 семидесятого заседания третьей сессии Верховного Совета БССР двенадцатого созыва от 22 февраля 1991 г. — Национальный архив Республики Беларусь, ф. 968, оп. 1, д. 2917, 259 л.

Л. В. Бортник

УДК: 94(477+438)«1918/1939»:327

ОСОБЛИВОСТІ СПІВПРАЦІ КОРПУСУ ОХОРОНИ ПРИКОРДОННЯ З ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ТЕРИТОРІЇ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА у 1924–1939 рр.

У статті проаналізовано особливості співпраці Корпусу охорони прикордоння (КОП) із державними органами на території Волинського воєводства.

Ключові слова: Корпус охорони прикордоння; співпраця; охорона державного кордону; органи державної адміністрації; Державна поліція.

В статье проанализированы особенности сотрудничества Корпуса охраны пограничья (КОП) с государственными органами на территории Волынского воеводства. Это касается бригады КОП «Волынь» и органов государственной администрации первой (Волынское воеводское управление) и второй (поветовые управления староств) инстанций, органов местного самоуправления и безопасности. Сотрудничество касается вопросов охраны границы и обеспечения безопасности и публичного порядка на территории пограничной полосы.

Ключевые слова: Корпус охраны пограничья; сотрудничество; охрана государственной границы; органы государственной администрации; Государственная полиция.

The features of cooperation between Border Protection Corps (BPC) and state authorities on the territory of Volhynian Voivodeship are analyzed in this article. This cooperation embraces a brigade of BPC «Wolhyn», the public administrations authorities of the first and the second instance, security services. It concerns border protection issues, security and public order protection on the territory of boundary. The most effective form of cooperation were the conferences deal with the border security between Border Protection Corps and public administration. The purpose of conferences was the mutual coordination activities, the installation of general principles of cooperation. The main subjects of conferences were: border zone placing (building telecommunication networks) and organization of cooperation programs of general government administration with Border Protection Corps in this regard; confusions in jurisdiction between the administrative authorities, State Police and BPC; strengthening of the border control at the appropriate border areas ; mutual exchange of information and observations about the situation in the border; activity coordination in the areas of border patrols, criminality fighting with border crimes etc.

Keywords: Border Protection Corps; cooperation; state border protection; state administration authorities; State Policy.

Постановка наукової проблеми та її значення. Охорона східних рубежів державного кордону була основоположною функцією Корпусу охорони прикордоння — військовою організацією Другої Речі Посполитої, створеною у вересні 1924 р. спеціально з цією метою. При цьому польсько-радянський кордон був найскладнішим відрізком державного кордону Польщі в зв'язку зі значними диверсійними нападами з СРСР, організованою злочинністю, а також небезпекою поширення комуністичної пропаганди. Незважаючи на військову структуру КОП, формування могло забезпечити нормальний стан безпеки польсько-радянського кордону та рубежів прикордоння лише у співпраці з державними органами — місцевою адміністрацією, органами безпеки. Тому вивчення особливостей, напрямків цієї взаємодії є досить важливим, оскільки дає зрозуміти механізм охорони польсько-радянського кордону з польського боку в цілому. Це і становить актуальність наукового дослідження.

Аналіз досліджень наукової проблеми. Джерельною базою дослідження є матеріали Державного архіву Волинської області [1–10], зокрема фонду 46 — «Волинське воєводське управління», Центрального архіву Мі-

ністерства внутрішніх справ (Республіка Польща) [17], Archiwum Straży Granicznej [12–16]. У науковій історичній літературі тему частково висвітлено, зокрема, в працях Л. Юрчук [11], М. Яблонські [18], Є. Прохвіча [19] тощо.

Мета і завдання статті. У праці поставлено мету, оперуючи всією різноманітністю документів, фактів, системно проаналізувати особливості співпраці Корпусу охорони прикордоння (КОП) із державними органами влади. При цьому хронологічні межі визначаються періодом існування КОП та його діяльності на території Волинського воєводства. Виходячи з мети, завданням дослідження є характеристика напрямків взаємодії між Корпусом охорони прикордоння й органами державної адміністрації першої та другої інстанцій, а також органами безпеки.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Вже в проекті статуту Корпусу охорони прикордоння (КОП) стверджувалося, що його завдання — забезпечити охорону східного кордону в співпраці з відповідними органами безпеки та адміністративної влади під час виконання завдань, які мали на меті публічну безпеку та запобігання шкоді, що загрожувала публічному інтересові [12]. Найважливішими завданнями загальної адміністрації на східних кресах також були гарантування безпеки та публічного порядку, реалізація завдань, пов'язаних із національною політикою.

Співпрацю між Корпусом охорони прикордоння та органами адміністрації вичерпно характеризують рішення Циркуляра № 50 Міністерства внутрішніх справ від 21 квітня 1932 р. Докладніше співпрацю з органами адміністрації висвітлено в інструкціях про обов'язки командувачів відповідних організаційних частин. Наприклад, в Інструкції про обов'язки та функції командувача бригади КОП з 1937 р. У документі містилося, зокрема, твердження, що командувач бригади відповідає за «співпрацю бригади із адміністративною державною владою та самоврядуванням» [13].

Співпраця органів влади загальної адміністрації з Корпусом охорони прикордоння виявилася корисною для інтересів як держави, так і мешканців прикордоння. У зв'язку з цим міністр внутрішніх справ 10 червня 1929 р. розіслав для воєвод у Вільні, Новогрудку, Бресті над Бугом, Луцьку, Тернополі та Бялистоку, Командувачу КОП і Головному коменданту поліції розпорядження № 11, у якому сформулював справи, щодо компетенції органів влади загальної адміністрації та Корпусу охорони прикордоння. Відповідно до цього розпорядження, принаймні раз на місяць потрібно було проводити конференцію воєводи з командувачем бригади КОП, на території якої вона розташовувалася. На практиці такі конференції все ж відбувалися значно рідше.

Метою конференцій було узгодження діяльності, встановлення програми та загальних засад співпраці, а також спільних методів роботи під час втілення директив і розпоряджень центральної влади. Тематикою конференцій були:

1) плани влаштування прикордонної смуги (розбудова телекомунікаційної мережі) та програми співпраці органів влади загальної адміністрації з органами КОП у цьому питанні;

2) ймовірні непорозуміння у сфері компетенції між адміністративними органами влади, органами самоврядування, Державної поліції та КОП;

3) зміцнення охорони кордону на відповідних прикордонних відрізках;

4) обмін спостереженнями та інформацією про ситуацію в прикордонні;

5) координація діяльності Корпусу охорони прикордоння та Державної поліції, як у патрулюванні кордону КОП та поліційних оглядах на території прикордонної смуги, так і в боротьбі зі злочинністю (прикордонними злочинами);

6) особисті свідчення та речові докази населення;

7) культурно-освітня діяльність, а саме з військової підготовки та фізичного виховання [14].

За підсумками роботи конференції було оформлено протоколи, які Волинське воєводське управління передавало Міністрові внутрішніх справ. Саму охорону кордону оцінювали в щомісячних звітах воєводські управління, адже вони активно співпрацювали з Корпусом охорони прикордоння в цьому питанні. Оцінювалися стан охорони кордону в цілому (виокремлення відрізків батальйонів), а також те, як виконують службові обов'язки відділи КОП, розташовані в прикордонній смузі воєводства; співпраця КОП із Державною поліцією; відносини з місцевим населенням; випадки дезертирства офіцерів КОП; стан розвитку контрабанди та нелегального перетину кордону; спостереження за облогою радянського кордону. Крім того, велика роль у щомісячних звітах відводилася характеристиці розвідки КОП (також за територіальним принципом) та найважливішим випадкам на кордоні, які зафіксували службовці КОП [2].

У той самий час Командувач Корпусу охорони прикордоння генерал бригади С. Тессаро видав наказ, у якому доручив усім командувачам бригад КОП у тісній співпраці з органами влади загальної адміністрації:

– налагодити співпрацю з органами адміністрації на всіх службових щаблях для запевнення непорушності кордону;

– через командувачів бригад у досить короткий час налагодити зв'язок із відповідними воєводами для активної участі в конференціях, за результатами роботи яких Командувач Корпусу має отримувати протоколи роботи;

— у разі будь-яких непорозумінь командувачі бригад зобов'язані складати детальні ситуаційні донесення; а якщо воєвода прийняв би рішення, що не задовольняло б органи КОП, командувач бригади має звернутися до Командувача Корпусу з відкликанням, яке, втім, не наділялося силою стримувати рішення [15].

Найчастіше непорозуміння щодо компетенції мали місце на щаблі діяльності старост і командувачів батальйонів КОП. Такі проблеми певним чином міг вирішити відповідний воєвода, узгодивши рішення з командувачем бригади. Це рішення поширювалось як на органи влади загальної адміністрації, так і на Корпус охорони прикордоння та Державну поліцію [16].

Охорона державного кордону була предметом обговорення конференцій, які організовувало Волинське воєводське управління, за участю представників повітових староств прикордонних повітів (Рівненського, Здолбунівського, Кременецького, Костопільського, Острозького, а пізніше — й Сарненського), представників бригади КОП «Волинь». При цьому частота подібних зібрань із середини 1930-тих рр. підвищилася, хоча й не відповідала щомісячному плану. Показовим щодо охорони кордону був з'їзд війтів, писарів, комендантів Державної поліції за участю КОП у Рівному 10 квітня 1935 р. Нормальним завершенням таких справ було написання докладних протоколів. Власне, в одному з таких протоколів, відзначалися великі проблеми на відрізку кордону Рівненського повіту. В прикордонній смузі значним був вплив шкідливих для державної безпеки елементів, зокрема конфідентів іноземної розвідки, які виконували шпигунські завдання, зав'язували тісні контакти з місцевим населенням, організовували контрабанду людей та антидержавної літератури. При цьому ставилася вимога про співпрацю Корпусу охорони прикордоння з органами Державної поліції в боротьбі з подібними акціями в багатьох напрямках [8, с. 8–9].

1. Інтенсивне патрулювання прикордонної смуги та виявлення всіх підозрілих осіб для розпізнавання справжніх причин перебування їх у прикордонні. При цьому кожна особа мала володіти спеціальним документом із фотографією, який посвідчував би її особу, або ж службовим дозволом (перепусткою), а також дозволом на перебування в прикордонній смузі.

2. Постійний контроль за автобусами, поїздами, а також особами, які пересуваються державними дорогами пішки в напрямку до і від кордону.

3. Підвищення уваги до патрулювання кордону та прикордонної смуги вночі, покращення кваліфікації нічної варті з негайною вимогою контролювати кожну особу, яка пересувається в прикордонні.

4. Додаткова увага до готелів та будівель, призначених для ночівлі у відповідних містах і містечках.

5. Контроль над особами, що мешкають у відповідних повітах воєводства і володіють великим кредитом недовіри місцевих органів влади щодо можливої причетності до антидержавної діяльності, шпигунства й контрабанди. У разі підтвердження причетності таких осіб до будь-яких антидержавних дій, їх можна виселити з прикордоння.

6. Контроль над особами, які нелегально перетнули кордон з Радянського Союзу до Польщі, та скерування останніх до розвідувальних представництв.

7. Контроль над особами, запідозреними в антидержавній діяльності, для звернення до відповідного староства та видання довідки про рішення щодо подальшого перебування таких осіб на теренах відповідних повітів чи Волинського воєводства в цілому [8, с. 8–9].

Відзначимо, подібні рішення виносилися й на інших повітових конференціях, наприклад, у Сарненському [8, с. 10], Кременецькому староствах [8, с. 13–17]. На останній, зокрема, підкреслювалася гостра необхідність у співпраці всіх органів адміністративної влади з органами безпеки для охорони кордону. При цьому окремі пропозиції вносили також відповідні експозитури староств.

Співпраця КОП із органами загальної адміністрації та територіально-го самоврядування, з Державною поліцією була предметом конференції щодо охорони кордону 6 травня 1936 р. в Луцьку [9]. Воєвода Г. Юзевський на конференції неодноразово підкреслював, наскільки важливо координувати дії органів влади і КОП задля якнайкращого виконання завдань з охорони державного кордону. На його думку, незважаючи на труднощі в співпраці органів адміністрації (староств) з КОП, деякі зрушення в цьому напрямі все-таки існують. Староста є представником уряду в повіті та відповідає за всі справи на території повіту. З іншого боку, КОП теж стоїть на позиціях захисту національних інтересів Польщі та ставить відповідні до цього вимоги, беручи до компетенції не лише військові, а й інші, більш специфічні, питання. Староство, на думку волинського воєводи, все ж не мало права втручатися в сферу військової компетенції КОП [9, с. 8].

Питання співпраці органів безпеки, насамперед Корпусу охорони прикордоння, Державної поліції з органами місцевої адміністрації та самоврядування напередодні Другої Світової війни порушувалося досить гостро, оскільки заінтересованість іноземних розвідок постійно зростала. При цьому, оскільки впродовж першої половини 1939 р. розвідувальне представництво № 7 «Сарни» не ліквідувало жодної значної шпигунської афери, рівень співпраці оцінювався як досить низький. Розвідувальне представництво № 7 «Сарни» і № 8 «Рівне» отримували від інших органів влади повідомлення про те, що теренами пересуваються агенти іноземних розвідок,

але настільки пізно, що розвідка КОП не могла швидко й адекватно реагувати [9, с. 32]. Щодо цього начальник розвідувального представництва № 7 «Сарни» майор Ліпінські висунув пропозиції про співпрацю з адміністративною владою, які полягали у якнайшвидшому виселенні підозрілих та небажаних елементів із прикордонної смуги; в переданні повноважень з виселення від воеводського управління до повітових староств; в узгодженні з розвідувальним представництвом витрат і продовження дозволів на право проживати в прикордонні для іноземців [9, с. 33].

Багато труднощів у співпраці бригади КОП «Волинь» з прикордонними повітовими староствами виникало через розмежування компетенції. Це стосувалося видання спеціальних дозволів на перебування в прикордонній смузі, дозволів на торгівельну діяльність, на проживання тощо. При цьому скарги офіцерів КОП полягали в тому, що місцева адміністрація невідповідально і неякісно перевіряла осіб, які зверталися до неї з такими проханнями. Серед них, як свідчить подальша практика, траплялися іноземці, які працювали на радянську розвідку, втікачі з Радянського Союзу, які під маскою політичних утікачів шпигували [6, с. 7–8]. Стосувалося це й радянських купців [7, с. 1–5], які мали отримувати від місцевого староства дозвіл торгувати в прикордонній смузі. Така неуважність староств спричинила невдоволення влад КОП. 22 липня 1927 р. командування 11-го батальйону КОП («Остріг») зверталося до Здобунівського староства з вимогою, щоби будь-яка особа, яка перетнула державний кордон, спочатку направлялася до офіцера розвідки для перевірки, а лише тоді — до староства. Проте останнє не знайшло підтримки в місцевого старости, оскільки нібито суперечило розпорядженню Ради охорони держави від 20 липня 1920 р. [1, с. 1].

Компетенційні суперечки між КОП і староствами не закінчувалися лише цим. Досить незначною мірою застосовувалися повноваження староств, надані їм статтею 11 Розпорядження Президента Речі Посполитої від 23 грудня 1927 р. «Про кордони держави». Вони стосувалися осіб, яким, згідно з рішенням адміністративної, митної влади чи скарбниці, за антидержавну діяльність, контрабанду чи злочини, передбачені статтями 19 та 20 того ж розпорядження, заборонялося мешкати та взагалі перебували в прикордонні від 1–3 до 10 років, а також осіб, запідозрених у шпигунстві. При цьому з відома Державної поліції, гмінних магістратів та КОП створювалися спеціальні реєстри покараних та осіб, щодо яких таке покарання мало бути застосоване в найближчому майбутньому [8, с. 14–15]. Виселення могло стосуватися також іноземців, апатридів, а також біженців. Так, неодноразово нам траплялися справи про виселення з прикордонної смуги чехословаків, які в цілому були вороже налаштовані до Польщі й поляків [10].

Широкого резонансу набув випадок, коли один із прикордонних старост у липні 1934 р. організував ремонт поблизу кордону держави без відома влади Корпусу охорони прикордоння, це викликало протест останнього. Такі дії староства суперечать Постанові №О.Л. 21/3 Циркуляру Міністерства внутрішніх справ № 50 від 21 квітня 1932 р. Відповідно до неї, будь-які пропозиції та рішення староств, які можуть мати будь-який вплив на охорону кордону, враховуючи особливості й хід прикордонної служби, мають попередньо узгоджуватися з командувачем відповідного підрозділу КОП [5, с. 2]. У відповідь Волинському воєводському управлінню від 16 липня 1934 р., сарненський староста навів факт, що протягом останнього року зі складу 18 батальйону КОП до Радянського Союзу втекло 4 стрільці КОП. Ця ситуація, на його думку, є ненормальною і свідчить про погану внутрішню дисципліну в самому формуванні. Ця відповідь яскраво демонструє напружені відносини між КОП та місцевою адміністрацією в цілому, проте ця неузгодженість лише погіршувала охорону кордону в цілому [5, с. 4].

Відзначимо, що, незважаючи на всі непорозуміння, на досить хорошому рівні перебувала співпраця розвідувальних представництв КОП № 7 «Сарни» і № 8 «Рівне» із реферантами безпеки староств. Негативно КОП відгукувався лише про те, що реферанти недооцінюють безпеку виселення людей із прикордонної смуги чи навіть із території держави в цілому. Реферанти ж, зі свого боку, вважали звернення розвідувальних представництв КОП із подібними проханнями передчасними й інколи непотрібними [8, с. 70]. Корпус також порушував питання про те, щоб реферанти передавали всю конфісковану вогнепальну зброю для потреб розвідувальних представництв КОП.

З джерельного матеріалу випливає, що в другій половині 1930-тих рр. налагодилася співпраця контррозвідки Корпусу охорони прикордоння з органами державної адміністрації. Відносини з Державною поліцією визначалися, як хороші. Начальство розвідки Корпусу охорони прикордоння керувало Державною поліцією в спільних справах, що полегшувало боротьбу зі шпигунством. Крім того, Начальство розвідки КОП могло, за посередництвом Міністерства внутрішніх справ, вносити зміни до служби охорони та контррозвідки. Свідченням про налагодження співпраці було те, що Начальство розвідки КОП передало Самостійним інформаційним реферантам і органам поліції 1935 р. на 30% більше справ порівняно з попереднім роком. Деякі недоліки, швидше за все, випадкові, зафіксовано в межах співпраці з поліційними органами. Серед них: неповний (неточний) контроль особистих документів, за що було звільнено частину радянських агентів, які користувалися підробленими документами, котрі містили грубі помилки в польському правописі; недостатня оцінка зізнань затриманих

агентів; недотримання обережності під час затримання шпигунів, що стало причиною втеч чи самогубств [17, с. 17].

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, Корпус охорони прикордоння на Волині задля охорони державного кордону співпрацював із органами влади місцевої адміністрації першої та другої інстанцій, органами місцевого самоврядування, а також безпеки. Останнє насамперед стосується Державної поліції. Незважаючи на те, що вони були об'єднані єдиним завданням гарантувати безпеку держави, між ними виникали суперечності щодо компетенції. Велику роль відіграв у співпраці також особистісний фактор. Співпраця органів влади з Корпусом охорони прикордоння, що полягала і в особистому контакті, давала кращі результати, аніж повне дотримання всіх правил та приписів. У середині 1930-тих рр. виникла тенденція, що будь-які справи, котрі стосувалися охорони кордону, мали вирішуватися з відома КОП. Органи місцевої адміністрації не могли втручатися до військової компетенції Корпусу охорони прикордоння.

1. Державний архів Волинської області (ДАВО), ф. 46, оп. 9 а, спр. № 243. Разведывательная инструкция командования II дивизии КОП, 3 арк.

2. ДАВО, ф. 46, оп. 9, спр. № 262. Отчет Тарнопольского воеводского управления об охране границ за август 1925 г., 6 арк.

3. ДАВО, ф. 46, оп. 9, спр. № 263. Звіт Тарнопольського воеводського управління про охорону кордону за вересень 1925 р., 8 арк.

4. ДАВО, ф. 46, оп. 9, спр. № 264. Звіт Тарнопільського воеводського управління про охорону кордонів за жовтень 1925 р., 10 арк.

5. ДАВО, ф. 46, оп. 9 а, спр. № 466. Информации поветовых староств о переходе стрельбами КОП польско-советской границы. Проект инструкции по несению службы КОП., 22 арк.

6. ДАВО, ф. 46, оп. 9 а, спр. № 702. Переписка с Министерством внутренних дел о нелегальном переходе границы бывшим военным офицером Миклашевским Вячеславом, 42 арк.

7. ДАВО, ф. 46, оп. 9 а, спр. № 794. Переписка с Тарнопольским воеводским управлением и поветовыми староствами о разведывательной деятельности Схарфа-Схарфи-ча в пользу СССР, 5 арк.

8. ДАВО, ф. 46, оп. 9, спр. № 3083. Переписка с воеводской комендор государственной полиции и поветовыми староствами о совместной работе полиции и Корпуса пограничной охраны по охране государственных границ, 72 арк.

9. ДАВО, ф. 46, оп. 9, спр. № 3844. Протокол конференции Волинского воеводства по вопросу охраны государственных границ, 33 арк.

10. ДАВО, ф. 46, оп. 9, справа 3845. Списки чехословаков, подлежащих выселению с пограничной полосы, 24.06.1936. — 05.03.1937, 32 арк.

11. Юрчук Л. В. Репресивні органи польської влади в боротьбі проти українського національно-визвольного руху у прикордонних повітах Волинського воеводства (1921–1939 рр.) : автореф. дис. ... к. і. н.: 20.02.22 / Юрчук Л. В. — Львів, 2010. — 23 с.

12. Archiwum Straży Granicznej (ASGr.). — Sygn. 541/275. Projekt Ustawy o KOP z lipca 1925.

13. ASGr. — Sygn. 541/714. Instrukcja o obowiązkach i uprawnieniach Dowódcy Brygady KOP, L.dz.1111/tj.Og. Org./37.

14. ASGr. — Sygn. 541/1102. Zarządzenie nr 11 Ministra Spraw Wewnętrznych Nr O.L. 1095/1/p/29 z 10.06.1929 r. w sprawie wzajemnego ustosunkowania się władz administracji ogólnej I Korpusu Ochrony Pogranicza.

15. ASGr. — Okólnik Dowódcy KOP, L. Dz. KOP 900/Pf/Og. Org., Współdziałanie organów KOP z władzami administracji ogólnej.

16. ASGr. — Okólnik nr 11 Ministra Spraw Wewnętrznych Nr O.L. 1095/1/p/29 z 10.06.1929.

17. Centralne Archiwum Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (CA MSW). — Sygn. 2053. Raport kontrwywiadowczy za 1936 rok. — Cz. 1. — S. 17.

18. Jabłonowski M. Wywiad Korpusu Ochrony Pogranicza 1924–1939 / M. Jabłonowski, J. Prochwicz. — Warszawa : Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, 2004. — 326 s.

19. Korpus Ochrony Pogranicza 1924–1939. Wybor dokumentow, wstęp Marek Jabłonowski, współpraca Jerzy Prochwicz / Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. — Warszawa — Pułtusk, 2001. — 784 s. (+ 24 s. materiały ikonograficzne).

I. К. Патриляк

УДК: 94(477)«1939–1945»

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИЙ ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ У РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. СПРОБА СИНТЕТИЧНОГО ПОГЛЯДУ

Статтю присвячено узагальненню подій українсько-польського збройного конфлікту в роки Другої світової війни.

Ключові слова: конфлікт; антиколоніальний рух; цивільне населення; жертви.

Статья посвящена комплексному исследованию событий украинско-польского вооруженного конфликта в годы Второй мировой войны. На основании трудов украинских и польских ученых сделана попытка раскрыть причины, ход и последствия жестокого украинско-польского межэтнического противостояния, установить количество жертв конфликта, классифицировать его как локальную антиколониальную войну украинского населения.

Ключевые слова: конфликт; антиколониальное движение; гражданское население; жертвы.

This article deals with the complex investigation of Ukrainian-Polish military conflict in Western Ukraine lands during the Second World War. Based on a rich fact material, author depicted the causes, course and consequences of conflict. The great attention was paid coverage of the international context of the